INTERREG PROJECT WATERROBUUSTE STEDEN

DUITS-NEDERLANDSE SAMENWERKING VOOR EEN OP KLIMAAT AANGEPASTE STAD

TUSSENSTAND EN KIJKJE IN DE KEUKEN VAN DE ZES PROJECTPARTNERS

MEI 2021

INHOUD

VOORWOORD

SAMEN WERKEN AAN KLIMAATADAPTIE

INTERVIEW 'TOEGEVOEGDE WAARDE VAN SAMENWERKEN'

FINANCIEEL OVERZICHT

ONZE MEERLAAGSE BENADERING

VOORKOMEN VAN WATEROVERLAST

Interview 'Stadsbeken meer beleven'
Interview 'De stadsbeken Münster en Zutphen vullen elkaar aan'

BEPERKEN VAN WATEROVERLAST

Interview 'Water sturen om problemen te voorkomen'
Interview 'Waterrobuuste wijken in Zutphen en Münster'

OPTREDEN BIJ WATEROVERLAST

Interview 'Optreden in geval van extreem weer'

TUSSENRESULTATEN

IMPRESSIE ONLINE SYMPOSIUM

PRESENTATIE HILTRUD PÖTZ

PRESENTATIE JAN BENDEN

VOORUITBLIK 2021 - 2022

KLIMAATADAPTATIE IN DE STAD: EEN GEZAMENLIJKE OPGAVE

De effecten van klimaatverandering zijn duidelijk zichtbaar. In de Euregio hebben de gemeenten en waterschappen steeds vaker te maken met weersextremen zoals wateroverlast, droogte en hittestress. Aanpassing aan klimaatverandering is de komende decennia één van de belangrijkste uitdagingen voor de steden. In de Euregio pakken de steden Bocholt, Münster, Hengelo en Zutphen samen met de waterschappen Vechtstromen en Rijn en IJssel deze uitdaging op, in het project Waterrobuuste Steden.

Als heemraad (dagelijks bestuurder) van Waterschap Rijn en IJssel ben ik er trots op dat we dit grensoverschrijdende project hebben opgezet. Wij zijn een aantal jaren geleden lid geworden van de Euregio en dan vind ik ook dat je je voor concrete samenwerking moet inzetten. Dat doen wij met dit project. Het is een geweldig plan, want hiermee praten we niet alleen over klimaataanpassingen, maar gaan we er - samen met de partners, ook in Duitsland - wat aan doen. We werken dus aan concrete projecten, met het accent op samenwerking tussen Duitse en Nederlandse collega's.

Natuurlijk heeft de coronacrisis effect op dit project, maar we maken er in deze omstandigheden het beste van. Deze nieuwsbrief laat u via interviews zien hoe de samenwerking met elkaar en de omgeving wordt ingevuld en hoe leuk en waardevol het is om samen op te trekken. Samen sta je sterker!

Frank Wissink
Heemraad Waterschap Rijn en IJssel

SAMEN WERKEN AAN KLIMAATADAPTATIE

Tijdens het INTERREG-project ondersteunen en adviseren de projectpartners elkaar bij de uitvoering van diverse maatregelen. Daarbij gaat het niet alleen om het delen van technisch-inhoudelijke kennis maar ook om de sociaal-maatschappelijke inbedding van de maatregelen, zoals welke vormen van participatie werken in welke situatie het beste? Er ontstaat een kruisbestuiving met als doel dat elke maatregel versterkt wordt door de inzet van andere projectpartners.

Vanwege de reis- en contactbeperkingen in deze tijd van Corona, is de concrete, persoonlijke uitwisseling tussen de partners onderling na maart 2020 beperkt gebleven tot online contacten. Hierdoor heeft de beoogde kruisbestuiving zich minder ontwikkeld dan de bedoeling was. Niettemin hopen we na de zomer van 2021 - en door de verlenging van het project met een half jaar - alsnog die kansen te benutten.

INTERVIEW

Brenda Koopman

Berthold Reloe

TOEGEVOEGDE WAARDE VAN SAMENWERKING

Interview Brenda Koopman (Waterschap Vechtstromen) en Berthold Reloe (Stad Münster)

Brenda Koopman van Waterschap Vechtstromen en Berthold Reloe van de stad Münster hebben wij gevraagd naar hun ervaringen met de Nederlands-Duitse samenwerking en hun beoordeling van de waarde van het INTERREG-projecten. In antwoord op de eerste vraag over de toegevoegde waarde van het project "Waterrobuuste steden" zegt Berthold Reloe dat het project helpt om kwesties als klimaatverandering samen met de Nederlandse buren aan te pakken, aangezien zij met dezelfde problemen te maken hebben. Brenda Koopman is het daarmee eens, water en klimaat houden zich niet aan landsgrenzen. Omdat Waterschap Vechtstromen en Waterschap Rijn en IJssel grenswaterschappen zijn is samenwerken met Duitse collega's logisch. Berthold Reloe benadrukt ook dat een dergelijk project bijdraagt tot de uitwisseling van ervaringen, bijvoorbeeld op het effecten van het veranderende klimaat. Daardoor blijven problemen zoals waterschaarste door droogte of overstromingen door hevige regenval in beeld. Brenda is zeer geïnteresseerd in de strategie van de stad Münster, omdat ook de Nederlandse waterschappen de thema's water en aanpassing aan klimaateffecten op de politieke agenda's van de steden willen zetten, o.a. vanwege de nieuwe Omgevingswet in Nederland. Berthold benoemt dat steden grote veranderingen ondergaan, onder meer door de bevolkingsgroei en de klimaatverandering. Dergelijke grote veranderingen staan niet alleen in Duitsland, maar ook in Nederland voor de deur, zodat het zinvol is om ideeën te blijven uitwisselen. Tijdens het gesprek rees de vraag of de stad Münster haar strategie voor politieke agenda's aan de waterschappen kon voorleggen. Volgens Berthold Reloe moet dit te organiseren zijn en zo ontstaat er weer een Duits-Nederlandse uitwisseling.

SAMENWERKING IS WAARDEVOL

gebied van burgerparticipatie. Brenda Koopman is het daarmee eens en zegt dat de verschillende benaderingen van Nederland en Duitsland de samenwerking interessant maken. Zij benadrukt ook te kunnen leren van de Duitse partnersteden Bocholt en Münster.

HUIDIGE UITDAGINGEN

Gevraagd naar de huidige uitdagingen beschrijft Berthold dat het door de COVID-19-maatregelen momenteel moeilijk is om contact te houden met burgers, belangengroepen en de verenigingen in de stad. De stad Münster probeert de burgers al via verschillende media bij de zaak te betrekken, maar dat levert minder op dan persoonlijke ontmoetingen. Daarom hoopt hij dat vanaf maart of april 2021 de communicatie met de burgers weer op kan worden gepakt. Brenda Koopman beschrijft dat zij geluk hebben gehad met het project Elsbeek in Hengelo, omdat de bijeenkomsten met de burgers plaatsvonden voordat de Coronapandemie uitbrak. Een project ter plaatse presenteren en met de burgers bespreken werkt natuurlijk het beste, maar zij ziet ook mogelijkheden voor digitale bijeenkomsten. Het Waterrobuuste steden-symposium van 19 november 2020 is een goed voorbeeld van hoe een digitaal evenement met succes kan worden georganiseerd.

WATER WEER HOGER OP POLITIEKE AGENDA'S

De stad Münster heeft een strategie ontwikkeld om het thema water weer bovenaan de politieke agenda's te plaatsen. Het thema water krijgt meer aandacht van politici wanneer zij het koppelen aan aanpassingen aan de

Op de vraag wat de samenwerking zo waardevol maakt, zegt Brenda Koopman dat zij vaak meer op elkaar lijken dan zij had verwacht. Zo betrekken zij beide burgers bij hun projecten, maar op verschillende manieren, wat de uitwisseling zo interessant maakt. Berthold Reloe zegt ook dat de doelstellingen vaak dezelfde zijn, maar dat beide landen verschillende manieren kiezen om ze te bereiken. Hij vindt het jammer dat hij niet al 20 jaar geleden op deze manier met zijn Nederlandse collega's heeft genetwerkt. Hij acht het zeer waardevol dat Duitse en Nederlandse collega's elkaar en de verschillende manieren van werken leren kennen. Bovendien zeggen beiden dat de excursies naar het buurland en de onderlinge uitwisseling ter plaatse de grensoverschrijdende samenwerking bijzonder boeiend maken. Beiden hopen dat zij elkaar binnen niet al te lange tijd weer persoonlijk kunnen ontmoeten.

TOEKOMSTIGE UITWISSELING

Op de vraag welke lessen uit dergelijke INTERREG-projecten kunnen worden getrokken, antwoordt Berthold dat dergelijke projecten de basis vormen voor verdere samenwerking. De toegevoegde waarde van een dergelijk project blijkt ook na afloop, als de projectdeelnemers contact blijven houden. Beiden zijn het erover eens dat niet alleen het opbouwen van een netwerk, maar ook het in contact blijven na het project van essentieel belang is voor een jarenlange goede samenwerking. Nu zij contacten hebben in het buurland en weten wie zij waarvoor moeten benaderen. Brenda Koopman voegt hieraan toe dat het mooi zou zijn als het INTERREG-project de steden niet alleen waterrobuust, maar ook waterbewust zou maken.

FINANCIEEL OVERZICHT

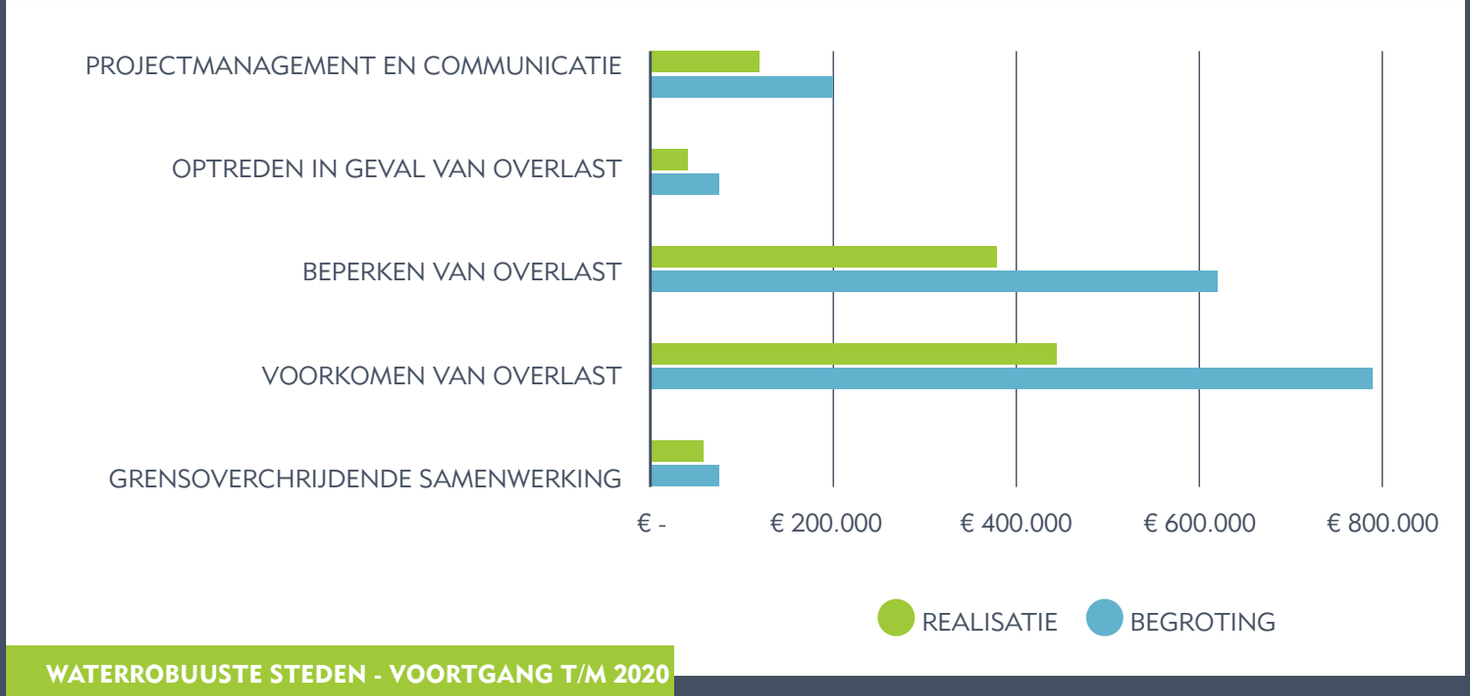

WATERROBUUSTE STEDEN - VOORTGANG T/M 2020

Het financieel overzicht laat zien welk deel van het totale projectbudget is besteed: het gaat om 49 % van het totale budget met een omvang van € 1,76 mln.
De uitgaven blijven op onderdelen achter bij de oorspronkelijke planning. Dit komt vooral door de geldende coronaregels die maken dat de uitvoering minder voortvarend verloopt. Het goede nieuws is dat het deelproject Aanpassing Elsbeek in Hengelo (Ov) wel grotendeels is afgerond. De middelen voor de partners Waterschap Vechtstromen en de Gemeente Hengelo zijn daardoor al geheel besteed. Voor de andere deelprojecten in Zutphen, Münster en Bocholt zoeken de partners gezamenlijk naar oplossingen om de voortgang te bespoedigen.

Bram Zandstra en Peter Brokke

DOOR PROJECTLEIDER PETER BROKKE

We zijn alweer halverwege ons INTERREG-project en ondertussen is er veel bereikt. Natuurlijk gooien de corona-maatregelen de zaak wel flink op zijn kop. Juist in een project waar burgerparticipatie, samenwerking en leren van elkaar centraal staat, moesten we behoorlijk omschakelen om de projecten op koers te houden.

Ondertussen werken we, net als velen in Nederland en Duitsland, nagenoeg geheel online en dat gaat eigenlijk prima. Lastiger is om de ontmoetingen met onze inwoners en belanghebbenden te organiseren. Natuurlijk is ook dit online te doen en de afgelopen tijd kon en mocht het vaak ook niet anders. Toch merken we dat dit minder effectief en leuk is. Elkaar werkelijk ontmoeten, in de ogen kijken en reflecteren, gaat toch het beste in een direct live contact. Daar waar het binnen de projecten nodig was, hebben we deze contactmomenten vooralsnog uitgesteld. Niettemin is er creativiteit en proberen we er het beste van te maken.

WAT HEBBEN WE IN HET PROJECT AL GEDAAN?

Alle projecten zijn goed op dreef met wel enkele aanpassingen vanwege de corona-maatregelen. Een aantal highlights: We zijn in 2019 gestart met een 'baseline' studie. Hierbij zijn de klimaatconcepten van alle partners met elkaar vergeleken. Het project de Elsbeek in Hengelo is voortvarend gestart en inmiddels gereed. Om wateroverlast in de toekomst te voorkomen, is de Elsbeek weer bovengronds en daarmee zichtbaar gemaakt. Verharde oppervlakten zoals parkeerplaatsen zijn afgekoppeld van de riolering waardoor regenwater vertraagd naar de Elsbeek afstroomt. Het project wordt samen met omwonenden voor de zomer van 2021 officieel geopend, als de coronamaatregelen het toelaten.
In Münster is een studie over het beheer van regenwater ten zuiden van de Hiltruperstrasse uitgevoerd. Met deze studie is zicht verkregen op welke maatregelen effectief zijn om het teveel aan regenwater te kunnen opvangen. In andere projecten is onderzoek gedaan naar het aanpassen van de wateraanvoer of de opvang van water. De komende periode kunnen we een deel van deze projecten naar de uitvoering brengen en realiseren.
Samenwerking en kennisuitwisseling tussen de partners is een belangrijke doelstelling. Sinds de start van het project zijn er 6 projectdagen georganiseerd. We bespreken dan met elkaar de voortgang en een aantal belangrijke thema's van dat moment. Zoals: hoe betrekken we inwoners optimaal bij de projecten (ook in coronatijd) en hoe gaan we om met de balans tussen water in de stad en het water in het daarop aansluitende buitengebied. We sluiten elke projectdag af met een veldbezoek. Het afgelopen jaar zijn de projectdagen digitaal verlopen. Ondanks deze handicap hebben we elkaar met filmpjes van projectlocaties goed kunnen informeren.

IMPRESSIE ONLINE SYMPOSIUM

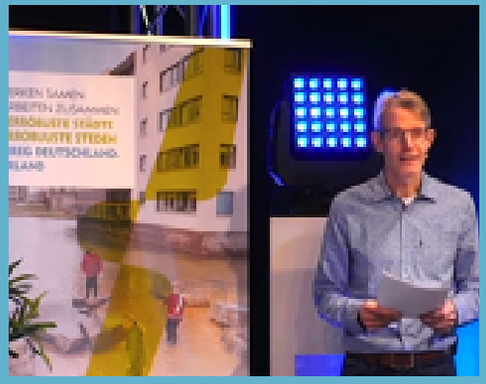

Het project Waterrobuuste Steden is in januari 2019 gestart met de ondertekening van het samenwerkingscontract door alle 6 partners, in het Textielmuseum van Bocholt. Na de eerste 1,5 jaar van uitvoering is op 19 november 2020 een vakinhoudelijk symposium gehouden, waarbij de 6 partners met elkaar de resultaten en de mogelijkheden voor verdere samenwerking bespraken. Het symposium werd online gehouden, vanuit een studio in Duiven, bij Arnhem. Door twee autoriteiten uit het vakgebied van stedelijk waterbeheer werd een inspirerende voordracht gegeven. Hiltrud Pötz van Atelier GroenBlauw uit Delft was te gast in de studio. Dr. Jan Benden van bureau MUST uit Köln presenteerde online vanuit zijn eigen huiskamer - een nieuwe manier van werken in deze tijd van Corona!

IMPRESSIE VOORDRACHT VAN HILTRUD PÖTZ, ATELIER GROENBLAUW

Hiltrud Pötz presenteerde 3 voorbeelden uit haar werkpraktijk, die laten zien hoe verschillende partijen zowel op strategisch als praktisch niveau samenwerken aan een klimaatrobuuste stad.

1. Het Convenant Klimaatadaptief Bouwen in Zuid-Holland: Dit convenant is in 2018 opgesteld en ondertekend door meer dan 54 partijen, zoals bouwbedrijven, gemeenten, waterschappen, projectontwikkelaars en de provincie. Het gaat om een strategisch 'verbond' dat is gericht op het verminderen van wateroverlast, hittestress, droogte en bodemdaling en het vergroten van de biodiversiteit. De partijen hebben 'Minimale Eisen' (doelen) opgesteld, die hen de ruimte bieden om zelf met een grote diversiteit van projecten aan de slag te gaan. De website https://bouwadaptief.nl is het gezamenlijke platform.

2. 'Natuurstad Roosendaal' is een programma van samenwerken binnen deze gemeente. Het programma bevat diverse thema's, zoals water, landschap, centrum. De insteek is om bij de uitvoering van concrete maatregelen nauw aan te sluiten bij het reguliere, jaarlijkse beheer en onderhoud in de stad. Vanaf 2021 wordt hieraan gewerkt op basis van een plan van aanpak.

3. Burgerparticipatie in Leiden-Oost: De gemeente heeft in een wijk in Leiden-Oost gekozen voor een sterke participatie-aanpak, om bewoners en organisaties mee te laten denken over het aanpassen van hun wijk, zodat straten een meer groen-blauw karakter krijgen. Er zijn bewonersavonden voor de hele wijk gehouden, sessies voor specifieke straten, er is een klankbordgroep ingezet en het proces is met een website ondersteund: www.huisjeboompjebeter.nl/leiden. Bewoners konden meedenken over de ontwerpkeuzes incl. klimaatadaptieve maatregelen voor de openbare ruimte en hun tuinen en daken.

Convenant klimaatadaptief bouwen in Holland

Roosendaal Natuurstad

Noorderkwartier Leiden

DRIE VOORBEELDEN VAN SAMENWERKEN IN NEDERLAND

IMPRESSIE VOORDRACHT VAN JAN BENDEN, BUREAU MUST

Jan Benden presenteerde 2 inspirerende voorbeelden, één uit het stadje Wesseling ten zuiden van Keulen en één uit Keulen zelf.

In Wesseling is een ontwerp gemaakt voor het omvormen van een groene, openbare ruimte in een watertuin, waarbij tijdens piekbuien grote watervolumes opgevangen kunnen worden. Het eerste ontwerp 'vanachter het bureau' stuitte op weerstand bij de omwonenden. Zo vond men onder andere het risico op vermenging met riooloverstortwater te groot. Vervolgens is de gemeente in samenspraak met omwonenden tot een ander ontwerp gekomen, waar wel draagvlak voor was.

In Keulen heeft bureau MUST meegewerkt aan het ontwerp van 'Parkstadt Süd', wat een 'window of opportunity' gaf voor een integraal stedelijke inrichting. Hierbij is met een 'lagenmodel' gekeken naar de passende toekomstige inrichting van dit stadsdeel, zowel voor de groenstructuur als de waterinfrastructuur. Voor dit laatste is ingezet op een combinatie van ondergrondse afvoer en bovengrondse waterafvoer.

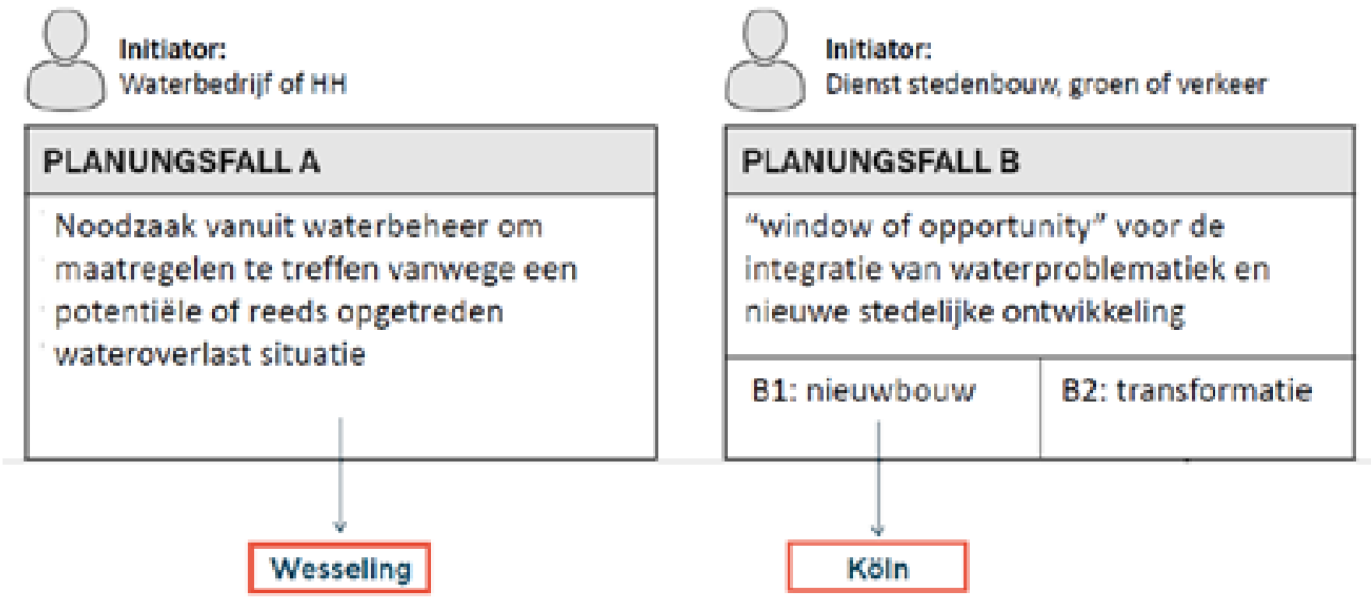

2008 (>100a)

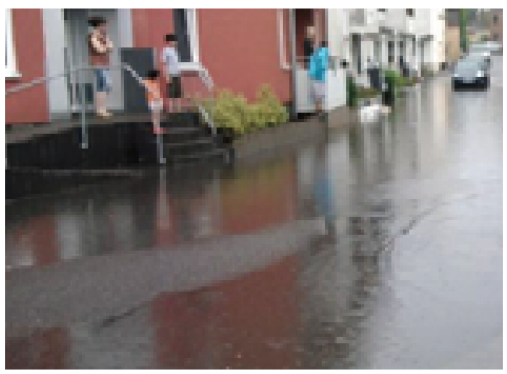

2012 (>50a)

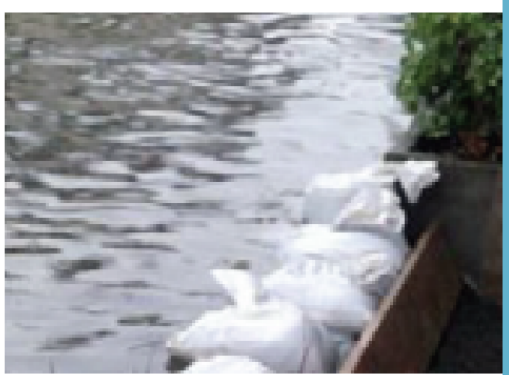

2017 (>100a)

DIA'S PRESENTATIE JAN BENDEN

ONZE MEERLAAGSE BENADERING

Door klimaatverandering ontstaan er steeds vaker weersextremen. Er kan meer neerslag gaan vallen in een korter tijdsbestek, maar ook langere periodes van droogte doen zich voor. Om de overlast die dit veroorzaakt aan te pakken, werken de projectpartners volgens de 'meerlaagse benadering', bestaande uit:

1. Het voorkomen van wateroverlast.
2. Het beperken van overlast.
3. Het optreden bij overlast.

In de volgende interviews bespreken de projectpartners hun activiteiten op deze drie terreinen en de opties voor samenwerking daarbij.

VOORKOMEN VAN WATEROVERLAST

De eerste 'laag' van de meerlaagse benadering betreft het voorkomen van overlast door optredende piekbuien of extreme hitte. Dit kan door maatregelen te treffen waardoor bijvoorbeeld minder (vaak) water op straat optreedt, zoals het aanpassen van afvoerroutes van water.

INTERVIEW

Rob Heukels

Jeroen Riekert

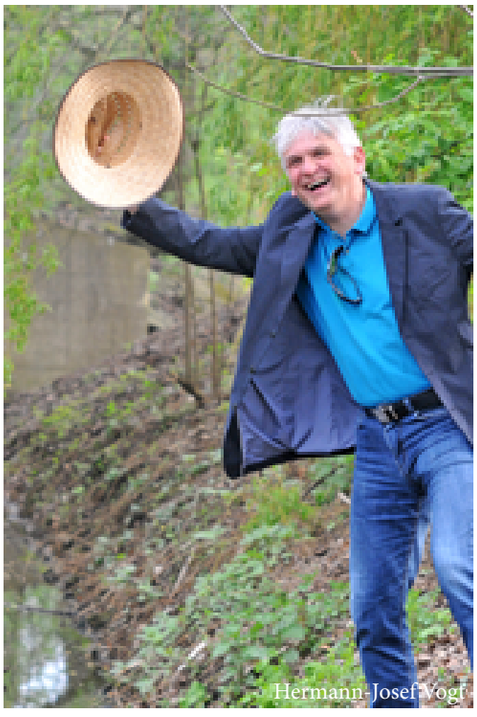

Hermann-Josef Vogt

STADSBEKEN MEER BELEVEN!

Interview Jeroen Riekert (Waterschap Vechtstromen), Rob Heukels (Gemeente Hengelo) en Hermann-Josef Vogt (Stadt Bocholt)

Zowel bij de Elsbeek in Hengelo als bij de Bocholter Aa in Bocholt gaat het om herinrichting van de beeklopen. In Hengelo is al in het voorjaar van 2020 met de uitvoering van die herinrichting gestart en in het najaar van 2020 is de uitvoering afgerond. Het project in Bocholt zit nog in de fase van ontwikkeling. Dit is een goed moment om ervaringen en uitdagingen uit te wisselen en iets te leren van het buurland. Daarom spreken we met Jeroen Riekert van Waterschap Vechtstromen, Rob Heukels van de gemeente Hengelo en met Hermann-Josef Vogt van de gemeente Bocholt.

WERKEN AAN ELSBEEK EN BOCHOLTER AA

Rob Heukels van de gemeente Hengelo vertelt wat het doel van de herinrichting van de Elsbeek was en wat het betekent voor de omgeving. De Elsbeek ligt in het centrum van Hengelo en door hevige regenval stond de Elsbeek vaak onder water, waardoor de loop van de Elsbeek moest worden aangepast. De Elsbeek loopt nu weer helemaal bovengronds heeft meer ruimte gekregen, als maatregel tegen overstromingen en om de waterkwaliteit te verbeteren. De Elsbeek is nu mooi zichtbaar volgens Rob Heukels, met aan de ene kant het parkeerterrein van de woningbouwvereniging 'Welbions' en aan de andere kant de achtertuinen van bewoners. Zo'n herontwerp brengt natuurlijk veel uitdagingen met zich mee, waaronder waterberging, een betere leefomgeving voor flora en fauna en, niet in de laatste plaats, het betrekken van de omwonenden bij het project. Naast Waterschap Vechtstromen en de gemeente Hengelo is de woningcorporatie ook partner in het project en het samenwerken met drie partners zorgde ook voor communicatie-uitdagingen. Naast de beek is nu ook een wandelpad aangelegd. Rob Heukels legt uit dat de bewoners daar ook bij zijn betrokken en om mogelijke geluidsoverlast te voorkomen is het wandelpad alleen overdag en doordeweek opengesteld. Rob Heukels benadrukt dat er veel positieve reacties zijn geweest op het wandelpad, zo wordt het pad bijvoorbeeld vaak gebruikt tijdens de lunchpauze door de medewerkers van het naastgelegen kantoor van de woningbouwvereniging. Hermann-Josef Vogt van de gemeente Bocholt vertelt over het project dat momenteel in Bocholt wordt uitgevoerd, namelijk de herinrichting van een deel van de Bocholter Aa. De Aa heeft een smal stroombed door het centrum van de stad en dat zorgt voor veel uitdagingen. Er zijn drie maanden lang waterstandmetingen uitgevoerd, waaruit blijkt dat er in de afgelopen zomermaanden nauwelijks water in de Bocholter Aa stroomt. In de hoop dat er water kan worden toegevoegd, is daarom ook de Sandbach in het project opgenomen. De stad Bocholt heeft een ingenieursbureau en de school 'Overberg' bij het project betrokken. Enerzijds om de scholieren en bewoners goed te betrekken bij het proces. Anderzijds helpt het ingenieursbureau om het project op een begrijpelijke manier aan het publiek te presenteren. Hermann-Josef Vogt benoemt dat zij in hun project ook de maatregelen van COVID-19 voelen en dat het op dit moment veel moeilijker is om de bewoners en studenten erbij te betrekken. Rob Heukels steunt het idee om scholieren te betrekken bij hun project – dat is in Hengelo ook gebeurt. Twee groepen scholieren bezochten hen, zij gaven een presentatie over het project. Helaas is dat op dit moment niet mogelijk, maar Rob Heukels suggereert om scholieren en andere belangengroepen online bij het project te betrekken.

TUSSENTIJDSE RESULTATEN

Rob Heukels is positief over de aanpassingen. Het wandelpad wordt veel gebruikt en hij krijgt veel positieve reacties van bewoners op de herinrichting van de Elsbeek. Hij is ook benieuwd naar de opvangcapaciteit van de beek, als er in de toekomst een keer extreme regenval is. . Jeroen Riekert geeft aan dat er plannen zijn voor een tweede fase van het project, waarbij een volgend traject van de Elsbeek zal worden aangepast, ook om extreme regenval goed op te kunnen vangen. Jeroen benadrukt dat het jaren kan duren om het effect van de aanpassingen daadwerkelijk te zien, aangezien er maar een deel van de beek is aangepast. Hij stelt ook dat de focus van dergelijke projecten meestal niet ligt op monitoring van de effecten; hij verwacht dat dit in Duitsland wel meer gebeurt. Hermann-Josef Vogt zegt dat Duitsland in dit opzicht zeker niet voorloopt op Nederland. Ook in Duitsland wordt de monitoring vaak niet over een periode van jaren uitgevoerd, omdat men vaak al bezig is met het volgende project.

HET BETREKKEN VAN OMWONENDEN

Rob Heukels vertelt dat ook andere bewoners van Hengelo positief zijn over de "nieuwe" Elsbeek. Jeroen Riekert legt uit dat de sleutel tot de positieve reacties ligt in het zo vroeg mogelijk betrekken van de bewoners bij het proces. Het is belangrijk om samen een ontwerp te ontwikkelen, zodat de bewoners zich onderdeel voelen van het project en het vervolgens ondersteunen. Als je de bewoners benadert met een definitief ontwerp, kun je niet veel enthousiasme verwachten. In het geval van de Elsbeek leidde dit tot meer parkeerplaatsen omdat dit in het belang van de bewoners was, en toch konden ze nog steeds extra ruimte voor het water realiseren. Jeroen sluit af met de uitspraak: "Het is belangrijk om te denken in termen van belangen en niet in termen van problemen. Wat is uw belang, wat is mijn belang, dat leidt uiteindelijk tot een beter plan." Deze uitspraak geldt zowel in Duitsland als in Nederland. Hermann-Josef Vogt nodigt tot slot zijn Nederlandse collega's van harte uit om naar Bocholt te komen om het project langs de Aa samen te bekijken. Zodra de maatregelen van COVID-19 het toelaten gaat dit gebeuren.

INTERVIEW

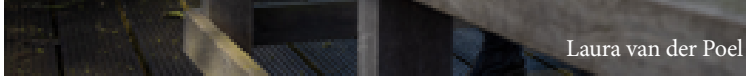
Laura van der Poel

Christiane Bömer

DE STEDEN MÜNSTER EN ZUTPHEN VULLEN ELKAAR AAN

Interview Laura van der Poel (Gemeente Zutphen) en Christiane Bömer (Stad Münster)

De stad Münster wordt met een soortgelijk probleem geconfronteerd als Zutphen in Nederland. Het zijn beide oude historische steden, die beide werken aan een project in het stadscentrum met als doel de stad leefbaarder te maken voor flora, fauna en mensen. Projecten in binnensteden brengen een aantal uitdagingen met zich mee als gevolg van dichte bebouwing, meervoudig gebruik en andere factoren. Bij deze projecten moet rekening worden gehouden met twee belangrijke aspecten: 1) hoe kunnen de burgers het best worden betrokken bij de planning en de uitvoering, en 2) hoe kunnen de gevolgen van de klimaatverandering worden beperkt? Klimaatverandering is in de binnensteden steeds meer een probleem geworden, o.a. door de droge zomers. Laura van der Poel van de gemeente Zutphen en Christiane Bömer van de gemeente Münster vertellen meer over hun projecten.

VISPOORTGRACHT EN MÜNSTER AA

Om te beginnen vertelt Laura van der Poel ons over de Vispoortgracht. De gemeente Zutphen heeft zich tot taak gesteld een “vesting van de toekomst” te ontwerpen, waarin klimaatmaatregelen worden gecombineerd met het zichtbaar maken van de vesting. De Vispoortgracht is het eerste project met dit doel. Zutphen heeft een historische identiteit en het is een stad aan het water, en wil daarom bezig met de aanpassing van haar historische stad aan de klimaateffecten. Zo worden de oevers van de Vispoortgracht opnieuw ingericht, verdwijnen er stenen en wordt er nieuw groen aangeplant, dat op zijn beurt bijdraagt aan de verkoeling van het stadsklimaat. Christiane Bömer beschrijft het “GesamtKonzept” van Münster. Het houdt in dat de stadsbeek Aa in Münster beter in het centrum van de stad wordt geïntegreerd. Tot nu toe is de Aa gedeeltelijk overbouwd en niet overal zichtbaar voor de burgers. Het doel is om de Aa weer op de voorgrond te brengen en een synergie tot stand te brengen van ecologische verbetering, bescherming tegen overstromingen en een aantrekkelijker beeld van de Aa voor de burgers. Christiane onderstreept dat de functie van water voor binnensteden nog vaak wordt onderschat door de burgers.

PARTICIPATIE VAN BURGERS

De vraag wordt gesteld hoe de bewoners bij dergelijke projecten kunnen worden betrokken. Laura van der Poel legt uit dat ze de burgers bewust hebben betrokken bij het maken van een visie op de vesting van de toekomst. In verband met COVID-19 was het helaas slechts mogelijk één persoonlijke ontmoeting met de burgers te organiseren. Daarna werd er verder ruchtbaarheid aan gegeven op de website en schreven ook kranten over de visie van de stad, zodat er reacties van burgers konden worden verzameld. Bovendien organiseerde de stad ook digitale vergaderingen met organisaties en bedrijven over het behoud van historische monumenten. Voor het project Vispoortgracht is besloten met de burgers te overleggen, digitaal, over het ontwerp van de oever van de Vispoortgracht. Christiane Bömer vertelt dat zij hun “GesamtKonzept” nog niet aan de burgers hebben kunnen voorleggen. Aangezien beide projecten voor vergelijkbare uitdagingen staan, is Christiane zeer geïnteresseerd in de aanpak van Zutphen: wat is de beste manier om burgers bij het project te betrekken, welke manier van communiceren is succesvol? Het wordt duidelijk dat beide projecten op twee verschillende punten staan en dus veel van elkaar kunnen leren. Laura geeft aan Münster te willen steunen omdat zij uit eigen ervaring weet hoe belangrijk het is om burgers bij je project te betrekken. Ook al is het nu veel moeilijker om burgers te inspireren met digitale participatie dan tijdens persoonlijke ontmoetingen. Maar daar ligt de sleutel. Zodra de burgers begrijpen wat het project inhoudt, kunnen zij er enthousiast over worden en krijgt de organisator veel steun van de burgers terug. Want zodra zij zichzelf als deel van het project zien, voelen zij zich ook meer verantwoordelijk voor hun buurt en kijken zij uit naar het resultaat van het project.

TOEGEVOEGDE WAARDE VAN SAMENWERKING

Laura van der Poel maakt echter duidelijk dat niet alleen Münster kan leren van de ervaringen met burgerparticipatie in Zutphen, maar dat Zutphen ook veel kan leren van de collega’s in Münster. Omdat Münster al meer technische kennis en kennis over biodiversiteit heeft verzameld. Christiane Bömer heeft een duidelijk antwoord op de vraag wat de samenwerking hen oplevert: samenwerking tussen verschillende steden en landen is van groot belang. Want ondanks de landsgrenzen wordt men vaak met dezelfde problemen geconfronteerd en een nieuw perspectief van Nederlandse collega’s is dan zeer nuttig. Laura wijst erop dat taal helaas nog vaak een belemmering vormt voor een snellere uitwisseling, maar ook zij vindt samenwerking erg belangrijk.

Aan het eind van het gesprek wordt duidelijk dat de steden Zutphen en Münster nog nauwer zouden willen samenwerken, omdat zij op verschillende gebieden nog van elkaar kunnen leren. Zodra het met de COVID-19-maatregelen weer mogelijk is, zullen zij elkaar opzoeken om de projecten in Münster en Zutphen samen nader uit te wisselen.

BEPERKEN WATEROVERLAST

De tweede ‘laag’ van de meerlaagse benadering betreft het beperken van de door klimaatverandering veroorzaakte effecten, bijvoorbeeld door water op straat te beperken of watergangen aan te passen waardoor deze meer water kunnen bergen.

Tallien Fokkema

Hermann-Josef Vogt

WATER STUREN OM PROBLEMEN TE VOORKOMEN

Interview Tallien Fokkema (Waterschap Rijn en IJssel) en Hermann-Josef Vogt (Stad Bocholt)

Terwijl de stad Bocholt kampt met te veel water in de Bocholter Aa bij hevige regenval, kampt men in Zutphen met het omgekeerde probleem: in de Zutphense Laak heeft men te weinig water. Dit zijn verschillende belangen: de ene stad wil water winnen en de andere wil water omleiden naar andere gebieden. De doelstellingen zijn ook verschillend, maar de problemen lijken toch sterk op elkaar, omdat het bij beide projecten gaat om de vraag hoe water het best kan worden opgeslagen. Wat zijn de mogelijke oplossingen hiervoor? En zijn er gelijkluidende benaderingen? Tallien Fokkema van Waterschap Rijn en IJssel en Hermann-Josef Vogt van de stad Bocholt geven hun visie.

BOCHOLTER AA EN ZUTPHENSE LAAK

Om te beginnen licht Hermann-Josef Vogt de huidige problemen met de Bocholter Aa toe. De rivier heeft soms te veel water en daarom heeft de stad Bocholt meer ruimte nodig om het extra water op te slaan. Aangezien de rivier door het stadscentrum stroomt, staat de stad voor een bijzondere uitdaging, omdat mogelijke oplossingen zoals lozingspunten of retentie niet mogelijk zijn vanwege de dicht bebouwde oppervlakte in het stadscentrum. Daarom onderzoekt de stad Bocholt mogelijke grote gebieden buiten het stadscentrum om het water op te slaan. Een mogelijk gebied biedt de "Stauwehr Eisenhütte" en omgeving. Het gebied buiten de stadsgrenzen zou ook de mogelijkheid bieden om nieuwe habitats voor flora en fauna te creëren. Hermann-Josef Vogt benadrukt de urgentie van het project, aangezien de Bocholter Aa een behoorlijk risico geeft op overstromen als gevolg van het verhoogde waterpeil bij hevige regenval.
Tallien Fokkema doet verslag van de uitdagingen in Zutphen. Daar worden ze geconfronteerd met het tegenovergestelde probleem, omdat er soms te weinig water is in Zutphen. Met behulp van beken als de Zutphense Laak zou dit water vanuit het Twentekanaal kunnen worden aangevoerd. Op dit moment wordt onderzocht of zij het maximum van 1,3 kubieke meter per seconde dat uit het Twentekanaal mag worden geloosd, al volledig benutten. Bovendien probeert men via de Vierakkerse Laak meer water richting de Zutphense Laak aan te voeren door de oevers te verbreden. Om de oevers permanent te verlagen, wat ook een mogelijkheid zou zijn, zou men de toestemming van de aanwonenden nodig hebben. Hermann-Josef Vogt ziet duidelijke parallellen tussen de projecten, ondanks de verschillende problemen. Immers, beide projecten proberen het water te beheersen, of het nu in Zutphen is om meer water toegevoerd te krijgen of in Bocholt om wateroverlast te voorkomen.

BEWONERS ERBIJ BETREKKEN

Om alle belanghebbenden, inclusief de bewoners, bij projecten als deze te betrekken, presenteert Tallien Fokkema een aanpak. Deze aanpak wordt ook wel "mutual gains approach" genoemd en is erop gericht een win-win situatie voor alle partijen te creëren. Om de juiste partijen rond de tafel te krijgen, moet worden nagegaan welke groepen bij dit project belangen hebben, want je kunt natuurlijk niet de hele stad uitnodigen. Dit kunnen bijvoorbeeld boeren, bedrijfseigenaren, sportvissers, natuurbeschermers, dorpsverenigingen of landeigenaren zijn. Zodra deze groepen zijn geïdentificeerd, is het zaak om van elke groep een vertegenwoordiger uit te nodigen om de belangen van die groep of stakeholder te vertegenwoordigen. Zodra deze groep van vertegenwoordigers is georganiseerd, worden alle belangen openlijk op tafel gelegd en mag geen enkel belang zwaarder wegen dan andere. Alle belangen moeten schriftelijk worden vastgelegd, zodat kan worden nagegaan welke oplossingen er samen moeten worden gevonden. Tallien Fokkema benadrukt dat er niet teveel (ongeveer acht) belanghebbenden rond de tafel mogen zitten en dat de besprekingen door een onafhankelijke voorzitter moeten worden geleid. Zij benadrukt ook dat het proces voor iedereen duidelijk moet zijn en dat het doel van het project op transparante wijze aan iedereen moet worden gepresenteerd. Uiteindelijk is het doel om de resultaten gezamenlijk vast te leggen, bijvoorbeeld in een memorandum.

NEDERLANDSE STEUN VOOR DUITS PROJECT

Herman-Josef Vogt is zeer geïnteresseerd in het gepresenteerde concept van zijn Nederlandse collega en kan zich een dergelijke aanpak voor de Bocholter Aa voorstellen. Hij merkt echter op dat zo'n nieuw proces moeilijk online te implementeren is. En vanwege COVID-19 is een persoonlijke bijeenkomst van de belanghebbenden op dit moment niet mogelijk. De gesprekspartners willen hierin echter samenwerken. Tallien Fokkema is bereid aanwezig te zijn op de eerste startbijeenkomst van de belanghebbenden in Bocholt. Aan het eind van het gesprek blijkt uit deze bilaterale afspraak eens te meer hoe belangrijk Duits-Nederlandse samenwerking is en hoeveel er van elkaar te leren valt.

Sander Klarenbeek

Richard Groters

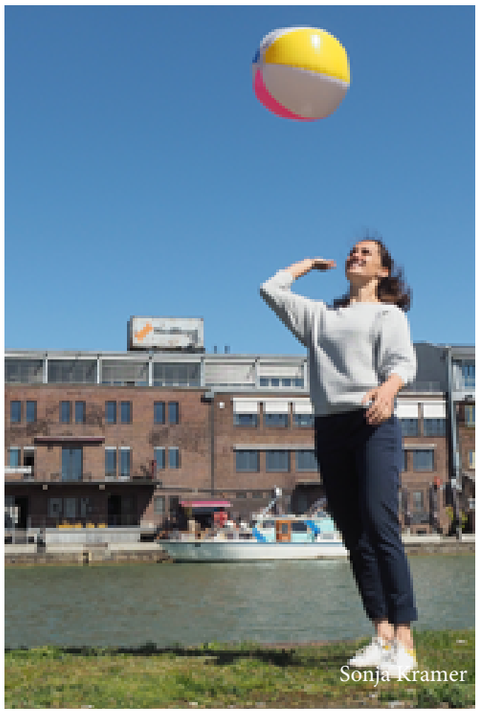
Sonja Kramer

WATERROBUUSTE WIJKEN IN ZUTPHEN EN MÜNSTER

Interview Sander Klarenbeek (Waterschap Rijn en IJssel), Richard Groters (gemeente Zutphen) en Sonja Kramer (Gemeente Münster)

In de stad Zutphen is een model voor duurzaam waterbeheer ontwikkeld en met de uitvoering van de maatregelen zal in de wijk Leesten worden begonnen. In een onderzoeksproject (Samuwa) waarbij ook Münster als projectpartner betrokken was, werd een waterbalanssoftware ontwikkeld om het thema water sterker in de stadsplanning te integreren en de afstroming van regenwater te voorspellen. In beide steden is het belangrijk om hiervoor begrip te kweken bij de burgers en hun ideeën en wensen in de projecten te verwerken. Sonja Kramer van de gemeente Münster, Sander Klarenbeek van Waterschap Rijn en IJssel en Richard Groters van de gemeente Zutphen vertellen hier meer over.

WATERBALANS SOFTWARE IN MÜNSTER

Sonja Kramer van de stad Münster vertelt over het nut van de waterbalanssoftware. Met behulp van deze software kan de waterbalans - dus de verdeling van neerslag over afvloeiing, infiltratie en verdamping - van de bebouwde staat worden vergeleken met de natuurlijke, onbebouwde staat van een gebied. Het doel is om nieuwbouwgebieden zodanig te ontwikkelen dat het evenwicht van de bebouwde staat zo dicht mogelijk bij het evenwicht van de onbebouwde staat komt te liggen. Door de toenemende verdichting neemt het aandeel van oppervlaktewaterafvoer toe en het aandeel van infiltratie en verdamping af. Met de waterbalanssoftware kunnen in een vroeg stadium maatregelen voor regenwaterbeheer worden ontwikkeld om deze onevenwichtigheid te herstellen. Dit omvat het gebruik van open, bijna bovengrondse drainagesystemen, alsook groene daken en gevels, waterbekkens of systemen om regenwater op te vangen. De software is reeds gebruikt bij recente stadsontwikkelingen, waarbij stedenbouwkundigen en waterbeheerdeskundigen samen aan de ontwerpen hebben kunnen werken. Plaatselijke omstandigheden, zoals de bodemeigenschappen en de gemiddelde jaarlijkse neerslag, worden in de software ingevoerd. Met de software kunnen verschillende varianten van combinaties van maatregelen worden overwogen, zodat de twee situaties zo dicht mogelijk bij elkaar kunnen worden gebracht. Maatregelen voor regenwaterbeheer die met behulp van de software kunnen worden ontworpen, hebben veel positieve effecten, bijvoorbeeld op het gebied van het microklimaat, aangezien een betere verdamping voor verkoeling kan zorgen. Sonja Kramer benadrukt dat het op deze manier mogelijk is om het thema water al in een vroeg moeilijker maakt om zo'n waterbalans op te maken. Hij beschrijft dat ze voor water in Zutphen afhankelijk zijn van wateraanvoer vanuit de Berkel. Er wordt nauwkeurig gekeken naar hoeveel water de stad binnenkomt en hoeveel water de stad verlaat naar de rivier de IJssel. Daarom hebben zij een onderzoek uitgevoerd, "Zutphen Stroomt" voor alle wijken van Zutphen, met als doel een basis voor het goed functioneren van het watersysteem in Zutphen. Dit vormt een kapstok voor de waterverdeling en integrale ontwikkelrichting voor de toekomst in Zutphen. Hieruit volgen maatregelen om het water te sturen, de watervraag te beperken en het water vast te houden. Leesten is de eerste wijk in Zutphen waar maatregelen getroffen gaan worden, maar daar staan ze nog aan het begin van het proces.

HET ORGANISEREN VAN BURGERPARTICIPATIE

Sonja Kramer beschrijft dat men in Münster de burgers al in een vroeg stadium bij het proces heeft betrokken, wat door de burgers positief is ontvangen. Door COVID-19 is het momenteel moeilijk om persoonlijk met de burgers te praten en hun vragen te beantwoorden. Sander Klarenbeek geeft aan dat Leesten een van de nieuwste wijken van Zutphen is en dat er zeker rekening zal worden gehouden met de wensen van de bewoners. Samen met de burgers, de gemeente Zutphen en het waterschap buigen zij zich over de toewijzing, het beheer en het onderhoud van het water in de wijken. De burgers van Zutphen hebben eerder al een "Blauw Boek" ontwikkeld, waarin zij de wensen met betrekking tot water voor hun stad hebben verzameld. Richard Groters benadrukt dat het van groot belang is zoveel mogelijk mensen te betrekken bij de communicatie, ook al is dat op dit moment zeker erg moeilijk vanwege COVID-19. Sonja meldt dat een dergelijk boek waarin wensen en ideeën van burgers worden verzameld, in Münster niet bestaat. Zij vindt het echter een heel goed idee en zou belangstelling hebben voor de uitvoering van iets dergelijks in Münster. Voor een ander project organiseerden zij workshops met burgers om samen ideeën te verzamelen. Zij merkt op dat tijdens de workshops is gebleken dat informatie over water en wateroverlast beter met de bevolking moet worden gecommuniceerd. Richard vertelt dat burgers ook dingen zelf kunnen doen en dat dit door de stad wordt aangemoedigd. Zutphen biedt subsidies aan (8 euro per vierkante meter) zodat burgers bijvoorbeeld hun tuin groener kunnen maken of regenwater kunnen opvangen. Vanwege de grote vraag is het subsidiebudget al verhoogd tot 30.000 euro.

TOEKOMSTIGE UITWISSELING

Tijdens het gesprek ontstaat de afspraak om nog een excursie naar stadium in de stadsplanning op te nemen en dat de nadruk niet uitsluitend op straten en huizen ligt.
Sander Klarenbeek van het Waterschap Rijn en IJssel legt uit dat ze in de stad Zutphen meer oudere wijken dan nieuwbouwwijken hebben, wat het Zutphen te houden, zodat de collega's uit Münster meer te weten komen over de aanpak aldaar. Beide steden leveren immers grote inspanningen om de burgers bij de zaak te betrekken, maar hanteren verschillende benaderingen. De gesprekspartners verheugen zich hier nu al op!

OPTREDEN BIJ WATEROVERLAST

De derde 'laag' van de meerlaagse benadering betreft het adequaat optreden bij door klimaatverandering veroorzaakte extreme droogte of wateroverlast, o.a. door het werken met goede, actuele calamiteitenplannen.

INTERVIEW

Julian Langner

Martin Nieuwenhuis

Heinz Welberg

OPTREDEN IN GEVAL VAN EXTREEM WEER

Interview Julian Langner (Stad Münster), Martin Nieuwenhuis (Waterschap Rijn en IJssel) en Heinz Welberg (Stad Bocholt)

Zowel Duitse als Nederlandse steden worden geconfronteerd met uitdagingen als het gaat om zware regenval en extreme hitte. De stad Bocholt heeft een overstromingsbestrijdingsplan ontwikkeld en de stad Münster gebruikt de "index voor extreme regenval" in de communicatie . Julian Langner van de stad Münster, Heinz Welberg van de stad Bocholt en Martin Nieuwenhuis van Waterschap Rijn en IJssel vertellen meer over hun aanpak.

MÜNSTER'S EXTREME REGEN INDEX

Eerst legt Julian Langner uit hoe de index voor zware regenval tot stand is gekomen en welke bijdrage de index levert. In 2014 was er een zeer extreme regenval in Münster. In de communicatie met de burgers werd toen uitgelegd dat het om een uitzonderlijke situatie ging die niet vaker dan eens per honderd jaar voorkomt. Toen was er in 2016 weer een extreem zware regenbui, wat in de uitwisseling met de burgers leidde tot onbegrip. Om de communicatie met de burgers te vergemakkelijken, werd de "extreme regen index" gecreëerd door Prof. Theo Schmitt van de TU Kaiserslautern. De index maakt gebruik van categorieën zoals die ook worden gebruikt voor stormen en aardbevingen. Oorspronkelijk ging de index tot categorie 10; na de gebeurtenis in Münster zou deze worden uitgebreid tot categorie 12. Elke neerslaggebeurtenis wordt in een van de categorieën ingedeeld. Door de bekendheid van dergelijke categorieën stad Bocholt moet in 2021 worden gepresenteerd. Heinz Welberg legt uit dat een dergelijk plan ondanks gedetailleerde planning altijd uitbreidbaar is. Het plan zou bijvoorbeeld nog aan kunnen geven welke uitrusting, zoals pompen, in geval van nood kunnen worden geleend van welke naburige stad over de grens in Nederland.
Martin Nieuwenhuis zegt dat Waterschap Rijn en IJssel ook een crisisteam heeft met noodplannen. Hij benadrukt hoe belangrijk het is de communicatie met de Duitse partners in stand te houden; zij staan zelf bijvoorbeeld in nauw contact met de Kreis Borken. Zodra zware regenval wordt aangekondigd in het Kreisgebied, worden ook zij rechtstreeks op de hoogte gebracht. Martin Nieuwenhuis denkt dat dit ook kan worden uitgebreid, men zou elkaar bijvoorbeeld kunnen helpen met aanvullende informatie of apparatuur. Julian Langner denkt dat sociale media een steeds belangrijkere rol gaan spelen, ook bij een ramp. Burgers willen helpen en informeren en spreken dan af elkaar te ontmoeten via sociale media platforms. De brandweer waarschuwt mensen echter niet zelf in te grijpen, omdat zij zichzelf onbewust in gevaar kunnen brengen. Heinz Welberg zegt dat de stad Bocholt en de stad Münster hier al rekening mee houden, omdat zij ook PR-medewerkers in het crisisteam hebben die dan bijvoorbeeld Facebook post's bekijken en hierop reageren.

EXTREME HITTE - HOE GAAN STEDEN DAAR MEE OM?

Ons gesprek gaat niet alleen over het extreme geval van overstromingen, maar ook over extreme hitte. De stad Münster verdeelt maatregelen tegen droogte en droogteperiodes in twee categorieën: lange- en vergemakkelijkt de index de communicatie met de burgers en is het begrip van de burgers voor de gevolgen van zware regenval groter geworden. Heinz Welberg toont veel belangstelling voor de index voor gebruik in de stad Bocholt, omdat de index gemakkelijk te begrijpen is dankzij de categorieën 1 tot 12 en geen ingewikkelde technische termen of statistieken bevat. Tot dusver kon de zware regenval in Bocholt in 2016 nog worden verklaard als een honderdjarige gebeurtenis. Hij merkt op dat een dergelijk instrument de communicatie met de burgers in de toekomst zeker zou vergemakkelijken. Martin Nieuwenhuis zegt dat de waterschappen de veiligheidsregio's inlichten zodra zij een alarm ontvangen over zware regenval. De waterschappen zijn echter vaak meer betrokken als het gaat om zware regenval op het platteland, omdat bij zware regenval in de stad de steden zelf het eerste aanspreekpunt zijn. Julian Langner benadrukt dat het van groot belang is de burgers door middel van communicatie steeds opnieuw aan het probleem van zware regenval te herinneren, omdat mensen snel vergeten welke nare gevolgen zware regenval kan hebben.

BOCHOLTER NOODPLAN

Heinz Welberg van de stad Bocholt beschrijft dat ze na de laatste zware regenval in 2016 merkten dat er nog ruimte is voor verbetering in hun noodplan. Daarom heeft de stad Bocholt een noodplan 'overstroming' opgesteld, waarin nu specifiek is bepaald wie wanneer en waarover moet worden geïnformeerd. Het noodplan is zeer gedetailleerd en bevat zelfs kant en klare mededelingen voor de brandweerwagens. Bovendien maakt het gemeentelijke rioleringsbedrijf nu ook deel uit van het crisismanagementteam. De IKT Gelsenkirchen heeft voor het rioleringsbedrijf een noodplan opgesteld, waarin is aangegeven wat er 48 uur en 24 uur voor een dergelijke zware regenbui bij het rioleringsbedrijf moet gebeuren. Dit moet, indien mogelijk, ook in Bocholt als geheel worden ingevoerd. De uitvoering van het noodplan 'overstroming' van de kortetermijnmaatregelen, legt Julian Langner uit. Maatregelen op lange termijn zijn bijvoorbeeld het opnemen van groene ruimten en watergebieden in ontwikkelingsplannen. Als gevolg van een lange droge periode was er in 2019 veel vissterfte in de Aasee , zodat maatregelen op korte termijn moesten worden genomen. Er zijn verschillende beluchters aangeschaft, die snel kunnen worden geïnstalleerd in kritieke situaties in de Aasee. In 2020 werden de beluchters opnieuw gebruikt tijdens een langer droogteperiode, en ondanks de kritieke weersituatie werd nu geen vissterfte vastgesteld. Er is ook een soort stoplichtsysteem bij de Aasee geplaatst, dat laat zien hoe het met de waterkwaliteit en de vissen gaat. Heinz Welberg is zeer geïnteresseerd in de ideeën van de stad Münster, omdat er ook soortgelijke problemen zijn in de Bocholter Aasee, zoals de hoge blauwalgplaag in de zomer. In Bocholt hebben ze waterzakken rond 1000 bomen bevestigd, zodat er een druppelbevloeiing kan plaatsvinden. Vooral in tijden van droogte heeft de irrigatie van groene zones prioriteit. Bovendien zorgen de stadsplanners ervoor dat, bijvoorbeeld in het nieuwe industriegebied, de voorkeur wordt gegeven aan bedrijven die groene zones willen aanleggen en groene daken willen bouwen. Martin Nieuwenhuis geeft aan dat de waterschappen een andere rol spelen dan de gemeenten, ook bij extreme hitte, maar dat zij in nauw contact staan met de steden om dergelijke problemen samen aan te pakken.

GEZAMENLIJKE OEFENINGEN

Aan het eind van het gesprek wordt afgesproken om het noodplan van de stad Bocholt en de extreme regenindex van de stad Münster op een projectdag van het INTERREG-project te presenteren, zodat alle projectpartners ervan kunnen leren. Verder wordt afgesproken om een communicatieoefening tussen de stad Bocholt en het Waterschap Rijn en IJssel te organiseren, om nog beter voorbereid te zijn op een noodsituatie.

VOORUITBLIK 2021 - 2022

We zijn halverwege ons project Waterrobuuste Steden. Een aantal projecten lopen mooi op schema, andere projecten zijn vanwege de coronamaatregelen aangepast of hebben de ruimte om nog even te wachten op de volgende stap. Duidelijk is dat we de komende 1,5 jaar de projecten naar uitvoering en/of afronding gaan brengen. Daar waar het nodig is, helpen de partners elkaar met kennis en ervaring om door 'momenten van de moeite' te komen. Zo gaan we Bocholt helpen om met de agrariërs langs de Bocholter Aa de dialoog aan te gaan via de Mutual Gains Approch (MGA). Met Munster gaan we de Nederlandse ervaring met online burgerparticipatie delen om het project "Munsterse Aa-binnenstad" een corona-proof doorstart te geven. Onze online samenwerking hebben we de komende periode geïntensiveerd.

De impact van de coronamaatregelen op het project Waterrobuuste Steden is zichtbaar. Om alle projecten goed af te kunnen ronden, hebben we het programmabureau gevraagd om de deadline drie maanden op te schuiven.

UITGEVER
Waterschap Rijn en IJssel
(leadpartner)

INTERVIEWS
Bram Zandstra, Daniel Berger,
Anna Schmitz

VERTALING
Renate Vauth

ONTWERP
Studio Font

FOTO'S
Ivo Hutten, Stadt Münster,
Stadt Bocholt

Datum: mei 2021

INTERREG Deutschland Nederland

Europäische Union
Europese Unie

PROJECTPARTNERS

BOCHOLT
GEMEENTE HENGELO
STADT MÜNSTER
WATERSCHAP vechtstromen
Waterschap Rijn en IJssel
Zutphen

COFINANCIERS

provincie Gelderland
provincie Overijssel
Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und Handwerk des Landes Nordrhein-Westfalen